

YAZIÇI MÜTLƏQ SAVADLI OLMALIDIR

Lalə Umud: “Dövr texnologiya dövrüdür və biz bununla necəsə ayaqlaşmalıyıq. Buna görə bizim “Çeburaşka”mız, “Qırmızı papağ”ımız indiki hiperkativ uşaqlara maraqlı deyil. Onlara içində nəşə yeni texnologiyalarla bağlı, indiki dinamik dövrlə səsləşən hekayələr lazımdır”.

İstedad elə bir şeydir ki, ya var, ya da yox. Onu qazanmaq, pulla almaq, borca götürmək olmur. İstedad tanrı tərəfindən ruha üfürülür və yaradıcı adam onu özünə birgə böyüdür. Bəzən tanrı bir adamda iki yaradıcı ruhu birləşdirir. Müsahibim Lalə Umud da özündə rəssamlıqla yazıçılıq birləşdirən bir xanımdır.

“ƏDƏBİYYAT BAŞQADIR, MƏN BUNA ÇOX CİDDİ YANAŞIRAM”

Yaradıcılığa rəssamlıqla başlayan Lalə xanım bunu heç yerdə öyrənmədiyini deyir: “Sevirdim, çəkirdim. Amma yazmaq bir qədər başqa cür oldu. İxtisasca filoloq, linqvistem. Həmişə yazmaq istəyi olub mənə, yazmışam da. Amma heç vaxt üzə çıxarmamışam. Sanki daxıla yığmış kimi yazıb yığırdım. İtalyan dilindən sinxron tərcüməçi olduğuma görə ölkələri gəzirdim, gördüklərimdən ilhamlanır, qeydlər aparırdım. Eyni zamanda da, çəkirdim. Yəni iki yaradıcı qol bir çay kimi, mənə paralel axırdı. Bir gün bəstəkar Gövhər Həsənzadə mənim rəsmlərimi gördü və sərgi keçirmək üçün təkid etdi. Əvvəl tərəddüd etsəm də, razılaşdım. İlk sərgim 2019-cu ildə oldu. Rəsmlərim bəyənilirdi və məni Rəssamlar İttifaqına üzv qəbul etdilər. Çox rahat rəsm çəkir, tənqiddən qorxmurdum. Fikirləşirdim irad olsa, deyəcəyəm, özüm öyrənmişəm, bəyəndiyimi çəkirəm. Amma ədəbiyyat başqadır. Buna çox ciddi yanaşıram. Yazmaq mənə daha çox Abşerondakı uşaqlıq xatirələrimlə bağlıdır. Uşaqkən hamı oynayanda mən nənəmin adətlərdən, həyatdan söhbətlərinə qulaq asırdım. Bu, daha maraqlı idi”.

“RUHUM, QƏLBİM UŞAQDIR”

“Düşüncələrim, həyatım, qərarlarım böyüklərə xas olsa da, ruhum, qəlbim uşaqdır”, - deyir yazıçı: “Uşaq hekayələrini oğlum balaca olanda başladım yazmağa. Onun üçün “Kartoşkin və Yojkin” (“Kartof və Kirpi”) qəhrəmanlarını fikirləşdim. Həmin qəhrəmanların diliylə dostluq münasibətlərini

“

Mühəndis də, mühasib də, müəllim də yazır. Eybi yox, yazsınlar. Amma yazan adam həm istedadlı, həm də mütləq şəkildə savadlı olmalıdır.

”

yazmağa başladım. Nağıllarımda gah mən Kartoşkin olurdum, oğlum Yojkin, gah da tərsinə. Amma uşaqlar üçün yazmaq çox çətindir. Böyüklər üçün yazılan əsər ancaq bir oxucunun gözündən keçir. Oxuyur, ya bəyənilir, ya bəyənmir. Amma uşaqların senzurası çox ağırdır. Nağıl üç mərhələdən keçməlidir. Nənə-baba oxuyur, sonra ana-ata oxuyur, onlar bəyənsə, artıq uşaq da oxuyur. Bəzən uşaq ədəbiyyatını kiçildirlər. Ümumiyyətlə götürsək, 16-17-ci əsrlərdə nağılı böyüklər üçün yazıblar. Anderson, Şarl Perro və digərləri uşaq yazıçısı kimi tanınısalar da, əslində, onların yazdığı nağıllar uşaqlar üçün deyildi. “Zoluşka”, “Qırmızı papağ”, “Yatmış gözəl” nağılları da böyüklər üçündür. Sovet vaxtı onları bizə uyğun uşaq mətninə çeviriblər. Mən Kopenhagendə olanda danışdırdılar ki, sağlığında Andersona heykəl qoyublar: Oturub, qarşısında da uşaqlar var. Yazıçı bunu gören kimi rədd edib, çünki o, uşaq yazıçısı olduğunu qəbul etmirdi. Yazıçı Danil Harms da eynilə belə olub”.

UŞAQLARIN DIQQƏTİNİ CƏLB ETMƏK ÇƏTİNDİR

Lalə xanım deyir ki, bizim nəsillə çox çətin bir mərhələ keçdi: “Çünki, indi mövcud olmayan bir dövrdə doğulduq, keçid dövrünü yaşadığımız, müstəqil bir dövlət qurduq, indi isə birdən-birə super sivilizasiyaya düşdük. Biz hər şeyi kitablardan oxuyurduq, günümüz kitabxanalarda keçirdi. Amma indi bir “kliklə” bütün informasiya gəlir gözünün qabağına. Dövr texnologiya dövrüdür və biz bununla necəsə ayaqlaşmalıyıq. Buna görə bizim “Çeburaşka”mız, “Qırmızı papağ”ımız indiki hiperkativ uşaqlara maraqlı deyil. Onlara içində nəşə yeni texnologiyalarla bağlı, indiki dinamik dövrlə səsləşən hekayələr lazımdır. Orada mütləq sevgi, dostluq olmalıdır. Yəni uşaqların diqqətini cəlb edə bilmək, həm də buna görə çətindir”.

Fotolar:

Tapdıq Abdullayev / Global Media Group

“KLASSİKA HƏMİŞƏ DƏBDƏDİR”

Teatrı həddindən artıq çox sevən yazıçı deyir ki, bütün tamaşa premyeralarına gedir, həvəslə izləyir: “Dekonstruksiyaları, interpretasiyaları qətiyyətlə sevmirəm. O müəlliflər özləri yeni nəşə edə bilmirlər deyər, klassik əsərlərə bu cür toxunurlar. Mənim üçün “Albalı bağı” elə “Albalı bağı”dır. Qapqara səhnədə bir dənə baltanın qoyulmasını başa düşmürəm. İstəyirəm səhnədə Çexovun yazdığı pyesi görüm. Hansısa interpretasiyanı yox. “Yevgeni Onegin” tamaşasına yeni quruluşda baxdıq oğlumla. Dovşanlar tullananda dedi ki, mükəmməldir. Mənsə susdum, bunu qəbul edə bilmədim. Bilmirəm, bəlkə də bu dövrdə doğulsaydım, mənim də xoşuma gələrdi. Həmçinin, rəssamlıqda abstraktı qəbul etmirəm. Mənim üçün klassika həmişə dəbdədir”.

“İNDİ HAMİ YAZMAQ İSTƏYİR”

“İndi hamı yazmaq istəyir”, - deyir yazıçı: “Mühəndis də, mühasib də, müəllim də yazır. Eybi yox, yazsınlar. Amma yazan adam həm istedadlı, həm də mütləq şəkildə savadlı olmalıdır. Dünyagörüşü, müxtəlif sahələrdə bilikləri, intellektual olmalıdır. Özü heç nə bilməyən, mütaliəsiz adam oxucuya nə öyrədəcək ki? Mən özüm də oxucuyam. Düzdür, deyirlər ki, Mayakovskinin heç savadı olmayıb. Amma o dövr başqa idi. Yazıçı mətni, insanları hiss etməlidir. Çexov deyirdi ki, yazıçı peyğəmbərdir. Peyğəmbər isə gələcəyi deyəndir. Ona görə yazıçı mütləq savadlı olmalıdır”.